

Leerdoelen vwo Economie Integraal deel 2

Hoofdstuk 7 Samenwerken

Controlelijst: omcirkel of je de leerdoelen wel of niet beheerst. Herhaal bij 'Nee' de theorie en/of opgaven of lees de samenvatting totdat je 'Ja' kunt omcirkelen.

Leerdoelen	Beheersing
7.1 Het gevangenendilemma	
Je kunt	
• een conflict tussen belangen, bijvoorbeeld tussen eigenbelang en collectief belang, als een gevangenendilemma weergeven.	<i>Ja / Nee</i>
• een gevangenendilemma in een beslisboom én in een pay-offmatrix weergeven.	<i>Ja / Nee</i>
• beredeneren dat, als elke partij zijn dominante strategie volgt, er een Nash-evenwicht tot stand komt.	<i>Ja / Nee</i>
• een Nash-evenwicht en een Pareto-optimum met elkaar vergelijken.	<i>Ja / Nee</i>
• beredeneren dat, als er geen dominante strategie wordt gevolgd, er een meervoudig evenwicht ontstaat.	<i>Ja / Nee</i>
7.2 Langetermijnrelaties	
Je kunt	
• met behulp van voorbeelden duidelijk maken welke invloed zelfbinding, sociale normen en reputatie in een coöperatief spel hebben.	<i>Ja / Nee</i>
• met behulp van voorbeelden duidelijk maken welke rol simultane respectievelijk sequentiële beslissingen in een langetermijnrelatie spelen.	<i>Ja / Nee</i>
• met behulp van voorbeelden duidelijk maken welke rol een geloofwaardige dreiging in de besluitvorming speelt.	<i>Ja / Nee</i>
7.3 Prijzenoorlog	
Je kunt	
• een prijzenoorlog tussen supermarkten met behulp van de speltheorie 'in kaart brengen'.	<i>Ja / Nee</i>
7.4 Wanneer is overheidsregulering noodzakelijk?	
Je kunt	
• duidelijk maken dat partijen bepaalde conflicten zelf kunnen oplossen (Coase-theorema).	<i>Ja / Nee</i>
• duidelijk maken dat overheidsregulering nodig is als het om (quasi-)collectieve goederen gaat.	<i>Ja / Nee</i>
• duidelijk maken dat overheidsregulering nodig is als het om externe effecten gaat.	<i>Ja / Nee</i>
• duidelijk maken dat freerider-gedrag ertoe leiden kan dat er te weinig van een product gemaakt wordt.	<i>Ja / Nee</i>

Leerdoelen vwo Economie Integraal deel 2

Hoofdstuk 8 Onderhandelen

Controlelijst: omcirkel of je de leerdoelen wel of niet beheerst. Herhaal bij 'Nee' de theorie en/of opgaven of lees de samenvatting totdat je 'Ja' kunt omcirkelen.

Leerdoelen	Beheersing
8.1 Onderhandelingsvoorwaarden	
Je kunt	
• duidelijk maken dat, naast de marktwerking, onderhandelingen tussen twee of meer partijen tot een bepaald resultaat kunnen leiden.	<i>Ja / Nee</i>
• duidelijk maken dat onderhandelingen leiden tot een bepaalde surplusverdeling.	<i>Ja / Nee</i>
• duidelijk maken dat één van de partijen via beroving een (deel van) het surplus tot zich kan trekken.	<i>Ja / Nee</i>
• duidelijk maken op welke manier verzonken kosten een rol kunnen spelen in de besluitvorming.	<i>Ja / Nee</i>
8.2 Loonvorming	
Je kunt	
• een beschrijving geven van de vraagzijde en de aanbodzijde van de arbeidsmarkt.	<i>Ja / Nee</i>
• een beschrijving geven van een arbeidsovereenkomst, rekening houdend met de primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden.	<i>Ja / Nee</i>
• via een model van de arbeidsmarkt grafisch en algebraïsch het evenwichtsloon berekenen.	<i>Ja / Nee</i>
• duidelijk maken welk effect een minimumloon heeft op het arbeidsmarktevenwicht.	<i>Ja / Nee</i>
• duidelijk maken welk effect loonstarheid heeft bij teruglopende werkgelegenheid.	<i>Ja / Nee</i>
• de rol van een centraal akkoord en de invloed daarvan op cao's beschrijven.	<i>Ja / Nee</i>
• de verandering van het reële loon berekenen, gegeven de veranderingen in het nominaal loon en het algemeen prijspeil.	<i>Ja / Nee</i>
• onderscheid maken tussen prijscompensatie, initiële loonstijging en incidentele loonstijging.	<i>Ja / Nee</i>
• het begrip loonwrig beschrijven.	<i>Ja / Nee</i>

Leerdoelen vwo Economie Integraal deel 2

Hoofdstuk 9 Intertemporele ruil: gezinnen

Controlelijst: omcirkel of je de leerdoelen wel of niet beheerst. Herhaal bij 'Nee' de theorie en/of opgaven of lees de samenvatting totdat je 'Ja' kunt omcirkelen.

Leerdoelen	Beheersing
9.1 Jong geleerd, oud gedaan	
Je kunt	
• een financiële levenscyclus beschrijven.	<i>Ja / Nee</i>
• het verschil tussen stroom- en voorraadgrootheden uitleggen.	<i>Ja / Nee</i>
• verschillende kapitaalbegrippen uitleggen.	<i>Ja / Nee</i>
• uitleggen dat de vorming van <i>human capital</i> externe effecten kan hebben.	<i>Ja / Nee</i>
9.2 Sparen en lenen	
Je kunt	
• het verschil tussen enkelvoudige en samengestelde interest uitleggen, ook met een berekening.	<i>Ja / Nee</i>
• het verschil tussen nominale en reële interest uitleggen, ook met een berekening.	<i>Ja / Nee</i>
• met behulp van enkele getallen een intertemporele budgetlijn opstellen en tekenen.	<i>Ja / Nee</i>
• het effect van sparen en lenen duidelijk maken, gebruik makend van de intertemporele budgetlijn.	<i>Ja / Nee</i>
9.3 Kopen of huren	
Je kunt	
• het verschil tussen sociale-huurwoningen en huurwoningen in de vrije sector beschrijven.	<i>Ja / Nee</i>
• met behulp van cijfervoorbeelden het verschil duidelijk maken tussen een lineaire hypotheek en een annuïteitenhypotheek.	<i>Ja / Nee</i>
• de rol van de hypotheekrenteaf trek beschrijven.	<i>Ja / Nee</i>
• het huren van een woning en het kopen van een woning tegen elkaar afwegen.	<i>Ja / Nee</i>
• beredeneren of een koopwoning al dan niet een goede belegging is.	<i>Ja / Nee</i>
9.4 De oudedagsvoorziening	
Je kunt	
• duidelijk maken waarom de pensioenleeftijd het afgelopen decennium is verhoogd.	<i>Ja / Nee</i>
• het omslagstelsel en het kapitaaldeckingsstelsel met elkaar vergelijken.	
• duidelijk maken dat er bij de AOW sprake is van intergenerationele ruil.	<i>Ja / Nee</i>
• het belang van de dekkingsgraad van pensioenfondsen beschrijven.	<i>Ja / Nee</i>
• de dekkingsgraad van pensioenfondsen berekenen.	<i>Ja / Nee</i>

Leerdoelen vwo Economie Integraal deel 2

Hoofdstuk 10 Intertemporele ruil: de collectieve sector

Controlelijst: omcirkel of je de leerdoelen wel of niet beheerst. Herhaal bij 'Nee' de theorie en/of opgaven of lees de samenvatting totdat je 'Ja' kunt omcirkelen.

Leerdoelen	Beheersing
10.1 De collectieve sector	
Je kunt	
• de organisatorische opbouw van de collectieve sector schetsen.	<i>Ja / Nee</i>
• een beschrijving geven van de rol van belastingen en premies in de financiering van de collectieve sector.	<i>Ja / Nee</i>
10.2 Inkomsten van de collectieve sector	
Je kunt	
• voorbeelden geven van directe belastingen, indirecte belastingen en niet-belastingmiddelen.	<i>Ja / Nee</i>
• het verschil aangeven tussen directe belastingen, indirecte belastingen en niet-belastingmiddelen.	<i>Ja / Nee</i>
• een aantal belastingbeginselen noemen.	<i>Ja / Nee</i>
• de collectievelastendruk berekenen.	<i>Ja / Nee</i>
• het belang van de collectievelastendruk aangeven.	<i>Ja / Nee</i>
• door middel van een grafiek aangeven in hoeverre het economisch surplus afneemt ten gevolge van een indirecte belasting.	<i>Ja / Nee</i>
• de werking van de directe belastingen met behulp van een cijfervoorbeeld verduidelijken.	<i>Ja / Nee</i>
• het belang aangeven van de vermogensrendementsheffing, de premiegrens en de aftrekposten voor de berekening van de inkomstenbelasting.	<i>Ja / Nee</i>
• het verschil aangeven tussen de gemiddelde en de marginale belasting (en premie)druk	<i>Ja / Nee</i>
10.3 Uitgaven van de collectieve sector	
Je kunt	
• het verschil tussen bestedingen en overdrachten beschrijven.	<i>Ja / Nee</i>
• de economische indeling van de collectieve uitgaven geven.	
• de collectieve-uitgavenquote berekenen.	<i>Ja / Nee</i>
• het belang van de collectieve-uitgavenquote aangeven.	<i>Ja / Nee</i>
10.4 Tekort en schuld	
Je kunt	
• het EMU-saldo berekenen, absoluut en als percentage van het bbp.	<i>Ja / Nee</i>
• beschrijven hoe de EMU-schuld ontstaat.	<i>Ja / Nee</i>
• de EMU-schuldquote berekenen.	<i>Ja / Nee</i>
• de EMU-normen voor het tekort en de schuld geven.	<i>Ja / Nee</i>
• uitleggen dat de overheid te maken kan hebben met een negatieve rente.	<i>Ja / Nee</i>
• enkele argumenten noemen voor en tegen het bestaan van een staatsschuld.	<i>Ja / Nee</i>

Leerdoelen vwo Economie Integraal deel 2

Hoofdstuk 11 Risico en verzekeren

Controlelijst: omcirkel of je de leerdoelen wel of niet beheerst. Herhaal bij 'Nee' de theorie en/of opgaven of lees de samenvatting totdat je 'Ja' kunt omcirkelen.

Leerdoelen	Beheersing
11.1 Risicoavers gedrag en verzekeren	
Je kunt	
• het verschil beschrijven tussen risicoavers, risiconutraal en risicozoekend gedag.	<i>Ja / Nee</i>
• uitleggen dat bij verzekeringen onderlinge solidariteit een belangrijke rol speelt.	<i>Ja / Nee</i>
• de invloed van het eigen risico op de premie beredeneren.	<i>Ja / Nee</i>
• de premie berekenen op grond van de kans op schade.	<i>Ja / Nee</i>
• met voorbeelden de afweging beschrijven als het gaat om verzekeren en niet verzekeren.	<i>Ja / Nee</i>
11.2 Moral hazard en averechtse selectie	
Je kunt	
• de rol beschrijven die asymmetrische informatie speelt in de besluitvorming.	<i>Ja / Nee</i>
• het verband beschrijven tussen asymmetrische informatie en averechtse selectie.	<i>Ja / Nee</i>
• de rol beschrijven die premiedifferentiatie kan spelen bij het beperken van averechtse selectie.	<i>Ja / Nee</i>
• uitleggen dat 'verzekerd zijn' moral hazard kan uitlokken.	<i>Ja / Nee</i>
• uitleggen dat een hoog eigen risico moral hazard kan beperken.	<i>Ja / Nee</i>
11.3 Particuliere verzekeringen	
Je kunt	
• enkele verplichte en enkele vrijwillige verzekeringen noemen.	<i>Ja / Nee</i>
• het verband leggen tussen de verplichting zich te verzekeren en het risicodraagvlak.	<i>Ja / Nee</i>
• uitleggen dat bij de zorgverzekering de onderlinge solidariteit op twee manieren tot stand komt.	<i>Ja / Nee</i>
11.4 Sociale zekerheid	
Je kunt	
• onderscheid maken tussen sociale verzekeringen en sociale voorzieningen.	<i>Ja / Nee</i>
• enkele voorbeelden noemen van sociale verzekeringen, respectievelijk sociale voorzieningen	<i>Ja / Nee</i>
• aangeven hoe sociale verzekeringen, respectievelijk sociale voorzieningen worden gefinancierd.	<i>Ja / Nee</i>
• onderscheid maken tussen waarde vaste en welvaartsvaste uitkeringen, ook rekenkundig.	<i>Ja / Nee</i>
• de rol van het omslagstelsel in de sociale zekerheid toelichten.	<i>Ja / Nee</i>
11.5 Enkele sociale wetten	
Je kunt	
• van drie soorten sociale wetten enkele voorbeelden geven: - wetten om inkomensderving te ondervangen - wetten om bijzondere financiële lasten te vergoeden - wetten om als vangnet te dienen.	<i>Ja / Nee</i>

Leerdoelen vwo Economie Integraal deel 2

Hoofdstuk 12 Risico, beleggen en ondernemen

Controlelijst: omcirkel of je de leerdoelen wel of niet beheerst. Herhaal bij 'Nee' de theorie en/of opgaven of lees de samenvatting totdat je 'Ja' kunt omcirkelen.

Leerdoelen	Beheersing
12.1 Beleggen in aandelen	
Je kunt	
• beleggen in een spaarrekening en beleggen in effecten met elkaar vergelijken.	<i>Ja / Nee</i>
• uitleggen waarom aandelen een risicovolle belegging zijn.	<i>Ja / Nee</i>
• uitleggen op welke twee manieren aandelen kunnen renderen.	<i>Ja / Nee</i>
• de relatie tussen aandelenkoersen en rentestand uitleggen.	<i>Ja / Nee</i>
• onderscheid maken tussen dividendrendement, koersrendement en aandelenrendement, ook rekenkundig.	<i>Ja / Nee</i>
• enkele toezichthoudende instanties noemen.	<i>Ja / Nee</i>
• uitleggen waarom de toezichthouders moral hazard kunnen verminderen.	<i>Ja / Nee</i>
12.2 Beleggen in obligaties	
Je kunt	
• aandelen en obligaties met elkaar vergelijken wat het risico betreft.	<i>Ja / Nee</i>
• de contante waarde van een obligatie berekenen.	<i>Ja / Nee</i>
• het rendement van een obligatie berekenen.	<i>Ja / Nee</i>
• de reële rente berekenen.	<i>Ja / Nee</i>
12.3 Ondernemingsrisico's en winst	
Je kunt	
• de verschillende risico's van ondernemen bespreken.	<i>Ja / Nee</i>
• aan de hand van een aantal gegevens de balans van een onderneming opstellen.	
• aan de hand van een aantal gegevens de resultatenrekening van een onderneming opstellen.	<i>Ja / Nee</i>
	<i>Ja / Nee</i>
12.4 Risico en ondernemingsvorm	
Je kunt	
• de kenmerken noemen van de volgende ondernemingsvormen: - eenmanszaak - vennootschap onder firma - naamloze vennootschap - besloten vennootschap, in het bijzonder het risico dat de eigenaars lopen.	<i>Ja / Nee</i>
• enkele soorten vreemd vermogen noemen.	<i>Ja / Nee</i>
• de solvabiliteit berekenen.	<i>Ja / Nee</i>
• het belang van de solvabiliteit bespreken.	<i>Ja / Nee</i>
12.5 Principaal-agentrelatie	
Je kunt	
• voorbeelden noemen van principaal-agentrelaties.	<i>Ja / Nee</i>
• uitleggen waarom de relatie tussen principaal en agent wel eens problematisch is.	<i>Ja / Nee</i>
• de begrippen asymmetrische informatie en moral hazard toepassen op de principaal-agentrelatie.	<i>Ja / Nee</i>